

2.5 SPORTOVNÍ DIPLOMACIE NA PŘÍKLADU KATARU

Katarská sportovní diplomacie zažívá v posledních letech **obrovský rozmach**. Charakteristickým rysem katarského pojetí sportovní diplomacie je **velká všestrannost** a **široký záběr**. Katar si nevybírá jeden či dva sporty, ale snaží se **excelovat napříč celým spektrem** sportovních aktivit. Můžeme tak zaznamenat nejrůznější aktivity ve sportech jako je **fotbal, házená**, plavání, gymnastika, **lehká atletika**, střelba, jezdeckví a mnoho dalších aktivit. Nejen že Katar **nelimituje své aktivity** podle sportovního odvětví, ale **neomezuje se**, ani co se týče **nástrojů** sportovní diplomacie. Za nejvýraznější složku katarské sportovní diplomacie však přesto pravděpodobně můžeme označit **organizování celosvětových sportovních akcí** a událostí.

V Kataru **vládne** již od poloviny 18. století **dynastie Al-Thání** (CIA, 2016). V současné vládě drží její členové několik pozic, včetně postu **premiéra**, který zastává **šejk Abdulláh bin Násir Al-Thání**. Premiér je zároveň i ministrem vnitra. Mimo něj sedí ve vládě ještě další **dva členové** katarské královské rodiny, kteří zastupují pozice ministra zahraničí a ministra hospodářství a obchodu. Kromě funkcí ve vládě jsou členové dynastie Al-Thání **aktivní i v různých sportovních asociacích a federacích**. Právě nynější **emír** je hlavním **tahounem** sportovní diplomacie Kataru, po jeho nástupu k moci se Katar začal ucházet o organizaci značného množství různorodých sportovních událostí, včetně **úspěšné nabídky** na organizaci MS ve **fotbale 2022**.

NÁSTROJE SPORTOVNÍ DIPLOMACIE KATARU

Katar využívá tyto **nástroje**:

- účast na olympijských hrách,
- sponzoring sportovních klubů,
- sponzoring sportovních událostí,
- organizace větších či menších sportovních událostí.

Pro katarskou sportovní diplomacii jsou **kromě těchto** vyjmenovaných nástrojů klíčové také **dva unikátní projekty**, které nelze zařadit do žádné kategorie. Tím prvním je **Aspire Academy, konkrétně přidružený fotbalový projekt Football Dreams**. Druhým originálním projektem je **organizace fóra Dauhá GOALS**. Každý z výše zmíněných nástrojů využívá Katar v jiné míře a jinak dlouhou dobu.

Účast na olympijských hrách

Katarská výprava se doposud zúčastnila **osmi letních** olympijských her. Poprvé v Los Angeles v roce 1984. Vzhledem k přirozenému klimatu Arabského poloostrova se v Kataru zimní sporty netěší téměř žádné pozornosti, a tudíž země na zimních olympijských hrách neparticipuje.

Do letních olympijských her v Londýně 2012 (včetně) získali sportovci reprezentující Katar **čtyři bronzové medaile**, ovšem **jen dva** z nich jsou **rodilí** Katarané. Katar totiž výrazně využívá strategie tzv. **naturalizace**, a to mnohdy ta, že za změnu občanství je **zaplaceno**.

První „nákup“ provedl Katarský olympijský výbor v roce 1999, kdy se dohodl se **sedmi bulharskými vzpěrači** na změně jejich občanství s tím, že budou soutěžit za Katar. Tato strategie přinesla první výsledky v roce 2000 na OH v Sydney, kdy Saíd Saif Asad (původním jménem Angel Popov) získal bronzovou medaili ve váhové kategorii do 105 kg. **Vychovávání** elitních sportovců je **běh na dlouhou trať** a je k němu potřeba nejen

soustavná dlouhodobá činnost vyhledávání talentů, ale i velká **trpělivost**. A tu Katar zřejmě nemá.

V poslední době byla tato debata v souvislosti s Katarem otevřena před a během Mistrovství světa mužů v **házené 2015** a také v souvislosti s Mistrovstvím světa ve **fbotbale 2022**. Obě tyto události byly, respektive budou organizovány v **Dauhá**, přičemž z pravidel příslušných sportovních organizací vyplývá, že národní tým země, která turnaj organizuje, je automaticky kvalifikován. Pro Katar je toto **jedinečná příležitost**, jak na sebe ještě více upozornit, a to nejen tím, že umí **hladce zorganizovat** průběh finálové části turnaje, ale i vlastním **sportovním úspěchem**. S přihlédnutím k současné společenské situaci v Kataru, kdy z celkové populace **2,3 mil. obyvatel** má jen **278 tisíc** z nich **status občana** (údaje jsou k listopadu 2014), a tedy mohou Katar reprezentovat, není divu, že důraz na sportovní úspěch zde převládá nad moderním nacionalismem, jak jej známe z evropských společností (BQ Magazine, 2014).

Katarský **házenkářský tým**, který se v roce 2015 **probojoval** až do samého **finále** mistrovství světa, byl téměř **bez výjimky složen z naturalizovaných sportovců**. Katarský tým tvořili pouze dva hráči narození v Kataru, ostatní hráči pocházeli z Bosny a Hercegoviny, Černé Hory, Egypta, Francie, Sýrie, Španělska, Íránu a Kuby (IHF, 2015). Fanoušky takového sportovce nebo týmu, ve kterém hraje, bývá takovýto „přestup“ vnímán negativně, někdy dokonce i jako zrada. Celkově proces sportovních přestupů v rámci států výměnou za finanční obnos znevažuje jak samotného sportovce, zemi, která jej „koupila“, i samotný sport. **Začíná se vytrácet vlastenectví** a finance hrají čím dál větší roli. Obecně se dá říci, že se jedná o značně **kontroverzní strategii** a jen **čas ukáže**, jestli bylo její použití v případě Kataru správné.

Sponzoring sportovních klubů

Emír Tamím Bin Hamad Al-Thání je **hlavou** představenstva katarského suverénního **fondu Qatar Investment Authority**, spravující státní investice. V roce 2005 založil současný emír přidruženou **investiční společnost** Qatar Sports Investments (QSI), jejímž cílem je podle svých oficiálních stránek **propagovat Katar** jako „kosmopolitní hlavní **centrum sportu**“ (QSI) (BBC, 2013).

Co se týče **sponzorování** sportovních klubů, QSI se zaměřuje na **tradiční velkokluby** z prestižních západoevropských fotbalových soutěží. Jedinečným úspěchem pro Katar bylo podepsání smlouvy QSI se španělským prvoligovým fotbalovým klubem **FC Barcelona** v roce 2010 na pět let. Tento počín je mimořádný nejen tím, že se jednalo o doposud **největší investici** do sportovního klubu v historii, ale také proto, že FC Barcelona se doposud komerčnímu využití svého dresu bránila.

Od roku 2006 například barcelonští hráči nosili na hrudi logo Dětského fondu **OSN UNICEF**, který za toto umístění nezaplatal ani korunu. Vedení klubu FC Barcelona bylo ke změně své politiky donuceno s přihlédnutím k ekonomické situaci klubu a obrovskému dluhu, se kterým se v té době klub potýkal (BBC, 2010).

Dalším západoevropským fotbalovým klubem, se kterým je QSI spojena, je **Paris Saint-Germain** (PSG). V roce 2011 QSI odkoupila většinu (70 %) akcií tohoto francouzského prvoligového klubu, o rok později přidala zbývajících 30 %, čímž se stala jeho **jediným vlastníkem**. Generálním ředitelem klubu se zároveň stal Násir Al-Chilajfi, předseda QSI. Mezi čtyřmi „top sponzory“ PSG figuroval v roce 2016 Ooredoo a Katarská národní banka (QNB). Hlavními partnery klubu byly Aspetar a Aspire Academy10 (PSG, 2016).

Všechny tyto společnosti mají společné dvě věci: jsou nějakým způsobem **napojené na královskou rodinu** (místopředsedou QNB je opět šejk Abdulláh Bin Muhammad Bin Saúd

Al-Thání, členy představenstva jsou další dva členové královské rodiny) a začaly PSG sponzorovat **až poté, co QSI odkoupila akcie klubu** (QNB, nedatováno).

V lednu **2016** uzavřel německý fotbalový klub **FC Bayern Mnichov** kontrakt s **letištěm Hamad International Airport** v Dauhá, které je spravované katarskými aerolinkami Qatar Airways. Smlouva začne platit od sezóny 2016/2017 a její součástí je zobrazení loga letiště na reklamních bannerech při zápasech Bayernu v Allianz aréně. Přesná částka kontraktu zveřejněna nebyla, letiště se však bude řadit mezi platinové sponzory klubu (ESPN FC, 2016; QNA, 2016).

Ooredoo je katarská telekomunikační firma, jejímž předsedou je člen královské rodiny šejk Abdulláh Bin Muhammad Bin Saúd Al-Thání. Tato firma začala PSG sponzorovat v roce 2013 (smlouva byla uzavřena do roku 2018), společným cílem obou celků má být vytváření příležitostí pro mladé lidi všude po světě a podpora lidského rozvoje (PSG, 2013[b]).

Aspetar je nemocnice specializovaná na ortopedii a sportovní medicínu se sídlem v Dauhá. **Partnerem PSG** se stala na konci roku 2014 a smlouva byla uzavřena do konce sezóny 2016/17 (PSG, 2014). Aspetar patří do skupiny Aspire Zone Foundation, stejně tak jako Academy, která sama o sobě také sponzoruje tento francouzský klub.

Sponzoring sportovních událostí

Taktika sponzorování různých sportovních událostí **nemá** v katarské strategii takovou **prioritu** jako ostatní nástroje sportovní diplomacie, přesto je důležité se o ní minimálně zmínit. Katar se na rozdíl například od Spojených arabských emirátů zaměřuje především na **sponzoring lokálních sportovních akcí** a kupodivu vynechává fotbal, nejoblíbenější hru světa. Katarské firmy s napojením na královskou rodinu nebo Katarský olympijský výbor byly hlavními sponzory dvou největších (přestože v západním světě relativně opomíjených) asijských sportovních událostí konaných v Dauhá mezi roky 2000 a 2015 – **Asijských her** v roce 2006 a **Pan-arabských her** v roce 2011.

Katarské aerolinky samy o sobě sponzorují **několik sportovních událostí** a rozhodně se nezaměřují na jeden nebo vybranou skupinu sportů. Od roku 1993 sponzorují Dubai Tennis Championships, od roku 2004 jsou oficiálními aerolinkami dostihových závodů Dubai Grand Racing.

Další sportovní událostí konanou v Kataru a sponzorovanou katarskými společnostmi je The Tour of Qatar. Tento profesionální **cyklistický závod** se jezdí každoročně v únoru již od roku 2002. Je organizován Katarskou cyklistickou federací a mezi hlavními sponzory opět figurují **katarské aerolinky a Fuego**, společnost specializující se na webový design, se sídlem v Kataru (Tour of Qatar, nedatováno; Fuego, nedatováno).

Organizace sportovních událostí

Na rozdíl od sponzorování jednotlivých sportovních akcí je jejich **přímá organizace jedním z hlavních** (ne-li tím nejdůležitějším) **nástrojem sportovní diplomacie**, který Katar ve své zahraniční politice v poslední době využívá.

Během posledních šestnácti let se Katar ucházel o organizaci velkého množství sportovních událostí ze všech možných sportovních odvětví a právo organizovat získal u velké části z nich. Jen od dubna 2015 (do roku 2022, kdy bude organizovat mistrovství světa ve fotbale) Katarský olympijský výbor **eviduje 107** místních, regionálních i celosvětových sportovních **soutěží, závodů a turnajů**.

Organizace velkých sportovních událostí přitahuje **pozornost zahraničních médií**, která mohou na světlo světa vytáhnout i **méně lichotivé informace** například o životě v dané zemi nebo praktikách místního režimu. V případě Kataru se stalo hned několikrát, že pečlivě budovaný obraz globální kosmopolitní otevřené země byl poškozen v souvislosti s pozorností, kterou na sebe země upoutala pořádáním MS ve fotbale 2022. Nejpálčivější otázkou v

současné době je dodržování lidských práv převážně nepálských dělníků při stavbě stadionů na Mistrovství světa v házené mužů 2015 a Mistrovství světa ve fotbale 2022.

Hlasování o pořadatelsví Mistrovství světa 2018 a 2022 proběhlo v prosinci **roku 2010** a stejně jako ostatní hlasování probíhalo **za zavřenými dveřmi**. Ihned po zveřejnění výsledků se začala objevovat **podezření**, že s hlasováním nebylo něco v pořádku. Během posledních pěti let se skandál rozrostl do obřích rozměrů, nyní je v souvislosti s touto kauzou zmiňováno i praní špinavých peněz, pochybný prodej televizních práv a daňové podvody (Česká televize, 2015). V květnu 2015 došlo v souvislosti s touto kauzou k zatčení několika fotbalových funkcionářů, další kolo zatýkání proběhlo v prosinci 2015, rozsudek však doposud nepadl (BBC, 2015). Přesto všechno je již obrázek o Kataru u informované globální (fotbalové) veřejnosti značně pošramocený, sportovní fanoušci jsou často vůči braní úplatků velmi skeptičtí. Ovšem lidé snadno zapomínají, a pokud se Kataru podaří současnou krizi ustát, je pravděpodobné, že se z celé této kauzy stane jen jedna téměř zapomenutá kapitola v dávné historii.

Unikátní nástroje sportovní diplomacie Kataru

Katar se na sportovní úspěch zaměřuje opravdu **ze všech úhlů**. Katarská strategie investování do sportu se **nenechává omezovat ekonomickou návratností projektů**, hlavním hnacím motorem je **zisk mezinárodního statutu a prestiže**. Díky enormnímu **bohatství** se Katar nemusí v cestě za svým cílem nijak výrazně omezovat. Jedním ze specifických katarských projektů, kterými země dále posouvá svůj sen stát se obecně uznávaným centrem mezinárodního sportu, je **Aspire Academy**. Založená v roce 2004, má akademie za úkol **vyhledávat a vychovávat** budoucí katarské **fotbalisty**. Akademie je součástí takzvané Aspire Zone, což je pompézní **megalomanský projekt**, který odráží katarskou vůli „dát do toho všechno“, ať to stojí, co to stojí. Celý sportovní **komplex** obsahuje 13 sportovišť, fotbalový stadion pro 17 tisíc diváků, hotel, olympijský bazén a zázemí pro sportovce, včetně sportovní kliniky Aspetar. Zimní přípravu zde tráví i fotbalový tým Paris Saint-Germain (PSG, 2013). Aspire Academy nejen že vychovává budoucí katarské sportovce, ale pomáhá i talentovaným mladým sportovcům ze zemí globálního jihu, kteří neměli takové štěstí na sportovní infrastrukturu ve svých zemích.

Projekt nazvaný **Football Dreams** každý rok nabídne několika vybraným **třináctiletým** fotbalistům z Afriky, Asie a střední a jižní Ameriky možnost stát se profesionálním fotbalistou bez placení jakýchkoli nákladů. Vybraní jedinci, kteří úspěšně projdou zkouškami, jsou pozváni do Aspire akademií v Dauhá a Senegal, přičemž náklady na jejich trénink, ubytování, stravování a vzdělání jsou pokryty akademií.

CÍLE SPORTOVNÍ DIPLOMACIE KATARU

V národní Strategii sportovního sektoru (Qatar Olympic Committee, 2011) můžeme nalézt tvrzení, že **sportovní události a sportovci** pomáhají mimo jiné zvyšovat **katarský regionální a globální profil**. Mezinárodní sport – a především fotbal, vzhledem k jeho celosvětové oblíbenosti – je ideálním prostředkem pro sponzory, jak o sobě dát vědět a upozornit na sebe. Sportovní události jsou vysílány nepřehledným množstvím televizních stanic, což usnadňuje sponzorům sebereprezentaci u široké globální veřejnosti.

Katar si tuto výhodu **uvědomil**, a protože je občasně **kritizován** za domácí politickou situaci a **nedostatek demokracie**, využívá všech možných způsobů, jak se prezentovat jako **otevřená země**, která touží po uznání v západním světě. Sport je podle něj zároveň legitimizačním prostředkem hlasu Kataru ve světě a jeho pomocí se chce země prezentovat jako důležitý **politický aktér** v Perském zálivu.

Zisk regionální prestiže jako jeden z cílů zahraniční politiky Kataru podobně zdůrazňuje i Reiche (2014). Katar se tímto způsobem snaží **vysílat do světa zprávu**, že je schopný (a ochotný) opakovaně pořádat finančně i organizačně náročné sportovní události. Dává tím najevo, že je to schopný stát, se kterým stojí za to navázat přátelství.

Katar má sice obrovské zásoby ropy a zemního plynu, ovšem i ty se jednou vyčerpají, proto začal pracovat na **vytvoření** alespoň částečně **diverzifikované ekonomiky**. Investuje se především do sektorů **stavitelství a finančnictví**. Role stavebnictví narůstá také v souvislosti s přípravou země na mistrovství světa ve fotbale, které bude země hostit v roce 2022 (CIA, 2016).

Investice do sportovního úspěchu může být také důvodem pro **zlepšení infrastruktury země**, toto se týká především nově se rozvíjejících ekonomik. Nejedná se jen o stadiony, ale i další fyzickou infrastrukturu, jako jsou **silnice, železnice, letiště, přístavy, telekomunikace, hotely a další stavby**, které podporují zahraniční investice v zemi a **turistický ruch**. V případě Kataru je možné tento fenomén zaznamenat především v souvislosti s hostováním Mistrovství světa ve fotbale 2022. Infrastruktura by se v Kataru rozvíjela i bez této události, ovšem mistrovství světa stanovuje konečné datum, kdy musí být dokončena. Urychlena tak byla například **výstavba první části metra v Dauhá** či vybudování silničního spojení mezi Katarom a Bahrajnem (Reiche, 2014).